

Kranjske vesti.

FRANC KOVAČ.

V Višnji gori je dne 14. januarja t. l. v 66. letu svoje dobe umrl tovariš Franc Kovač, nadučitelj v pokoju. — Rojen je bil v Št. Janžu na Dolenjskem; maturo je napravil leta 1871, usposobljenostni izpit leta 1878; stalno je bil nameščen leta 1879. Služboval je večinoma po Dolenjskem, mnogo let kot šolski voditelj in nadučitelj v Zatičini. V zaslužni pokoj je stopil šele v minuli jeseni. — Franc Kovač je bil odlikovan z zaslužnim križcem in svetinjo za 40letno zvesto službovanje. Pokopan je bil v Višnji gori dne 16. t. m. Bodí mu ohranjen blag spomin. Njegovi čislani rodovini naše iskreno sožalje!

ŠOLSKA SESTRA BENEDIKTA ZUPANČIČ.

Dne 21. decembra 1916 je umrla v Imotskem v Dalmaciji šolska sestra in strokovna učiteljica na odotni meščanski šoli, Benedikta Zupančič. Gotovo ustrežem večini bivših njenih učenk, ako napišem par vrstic v hvaležni spomin priljubljene izvrstne učiteljice. — Benedikta Zupančič je bila rojena v Ljubljani l. 1861. v samostan je stopila l. 1886. Bila je jako nadarjena in inteligentna učiteljica, ki je brez vsake težave napravila usposobljenostni izpit za meščanske šole iz I. in II. skupine. Več let je bila učiteljica na zasebnem ženskem učiteljskem v Mariboru. Tu si je znala pridobiti ljubezen, spoštovanje in čišlanje svojih učenk posebno zato, ker se je znala navzlic življenju za samostanskimi zidovi vživeti v razmere in delovanje ljudske učiteljice v javnosti. Na to življenje, ki je za učiteljico novinko polno razočaranj in grenkob, nas je znala pokojnica pripravljati in navajati. Naša vzgoja in izobrazba bi bila čisto samostanska, jako enostranska, ako bi ne bilo na zovodu blagopokojne sestre Benedikte in blagopokojnega profesorja Kavčiča. Sestra Benedikta je bila izvrstna učiteljica, stroga, a pravična. Iz Maribora je prišla v Celje. Tudi tu si je znala s svojim vzornim delovanjem in dostojnim nastopom pridobiti ljubezen in spoštovanje ne le med svojimi učenkami, temveč tudi v širši slovenski javnosti. Bila je dobra Slovenka. Z velikim zanimanjem in navdušenjem je zasledovala narodno gibanje, veselila se je vsake narodne pridobitve, vsakega napredka na kateremkoli kulturnem polju, a v srce jo je zapekla vsaka krivica, ki se je zgodila Slovencem. V strokovni izobrazbi ni zastajala, ampak napredovala v naprednem duhu. Z bistrim očesom je motrila nove poučne metode in iskala nova pota praktične vzgoje za praktično življenje. Srečne in zadovoljne smo se čutile njene učenke v njeni navzočnosti, saj je bila vedno dobrovoljna in vesela. Vpričo nas ni nikdar kazala notranje bolesti, četudi ji je često krvavelo srce od krivic, ki so jih ji prizadajali ljudje nizkega mišljenja, ki sestre Benedikte niso mogli in ne znali, ali pa ne hoteli razumeti, bila jim je preveč naprednega mišljenja, preveč svobodoljubna. Pred dvema letoma so jo poklicali na javno deško meščansko šolo v Imotskem v Dalmaciji. Tu jo je nenadoma zalotila smrt. Po sodbi tistih, ki so natančno poznali vse vrline sestre Benedikte, je njena smrt za zavod, v katerem je z veliko vnemo delovala toliko let, hud udarec, nenadomestna izguba. Vrlji učiteljici bodi ohranjen blag in hvaležen spomin!

—r— **Odlikovanje.** Nadučitelju Valentinu Mikuzu v Šmarju pod Ljubljano, sedaj enoletni prostovoljec narednik nekega c. kr. črnovoj. bataljona, je bila podeljena za hrabrost bronasta kolajna. Boril se je v Karpatih. Hrabremu tovarišu čestitamo!

—r— **Občinski svet ljubljanski** je poslal v c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko državnega poslanca dr. Vladimira Ravniharja. Dosedanji zastopnik, deželni poslanec dr. Novak, je izstopil, pa ne iz vzroka, ki ga v svoji zlobnosti hoče javnosti natvesti ljubljanski katehetskí list.

—r— **C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko** je prepovedal vsled posredovanja ljubljanskega katehetskega društva ljudskošolski in srednješolski mladini izposojevanje knjig iz vseh ljubljanskih javnih knjižnic. Odlok ne dela med knjižničarji nobenih izjem, kakor bi jih rado imelo glasilo kateheta Čadeža.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Vida Kraševčeva iz Trsta je nameščena za suplentinjo v Mirni peči. Učiteljici Ivani Valenčičevi v Velesovem je poverjeno začasno vodstvo tamkajšnje ljudske šole;

učiteljska kandidatinja Valentina Bučarjeva je imenovana za provizorično učiteljico v Kostanjevici; bivša učiteljica v Hrenovicah Marija Ušeničnikova za suplentinjo v Studenem ker je učiteljica Marija Dolgan - Carljeva na dopustu radi bolezni; suplentinji E. Kiferlovi je poverjeno provizorično vodstvo tamkajšnje šole, Olga Knezova je nameščena za suplentinjo v Mostah; suplentinja Carmen Hvala je nameščena za provizorično učiteljico v Št. Rupertu; obolelo učiteljico Marijo Bernotovo v Mokronogu suplira učiteljica Antonija Turkova. Suplentinja Marija Gabrščkova je imenovana za provizorično učiteljico v Metliki; suplentinja Štefanija Novakova je nameščena za provizorično učiteljico v Prežganju; absolvirana učiteljska kandidatinja Josipina Erjavčeva je nameščena za suplentinjo v Št. Lampertu namesto obolele učiteljice Ane Hirschmannove.

Štajerske vesti.

—š— **Gospod Anton Robek**, gostilničar »Zur Stadt Graz« v Celju je postal letos naš naročnik. Priporočamo njegovo gostilno, ki toči pristna štajerska vina in ima tudi izborno kuhinjo, vsem štajerskim tovarišem kar najtopleje.

—š— **Poročil** se je v Gornjem gradu tovariš Josip Korban s tamošnjo učiteljico tovarišico Justo Samoborjevo. Čestitamo!

Goriške vesti.

AMBROŽ PONIŽ.

V Ljubnem na Štajerskem je umrl tovariš Ambrož Poníž, vpkokojni nadučitelj in posestnik v Rihembergu na Goriškem. Vrlji mož je vso dobo svojega službovanja nesebično služil šoli in narodu, ki ga tudi zadnje ure svojega življenja ni pozabil in daroval družbi sv. C. in M. večji znesek. Blagemu možu bodi ohranjen časten spomin. Njegovi rodovini naše sožalje!

—g— **Razpis štipendijev.** Razpisujeta se dva deželna štipendija v znesku 600 K, ustanovljena od deželnega zbora v spomni na 40- oziroma 60letno vladanje Nj. Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Za to ustanovo se morejo potegovati dijaki, ki so sinovi očeta rojenega, stanujočega in pristojnega na Goriško-Gradiščansko in so slušatelji na avstrijskem vseučilišču, na tehniški ali na višjem poljedelskem zavodu. Štipendija se podelita začasno le za eno akademično leto, to je za 1916—1917. Prosilci naj predložijo svoje vloge podpisanimu deželnemu odboru do 31. januarja 1917 in naj jim priložijo rojstni list, domovnico, ubožno izpričevalo, frekventacijsko izpričevalo in dokazilo o sedanjem učnem napredovanju.

— Od goriškega deželnega odbora na Dunaju.

Tržaške vesti.

—t— **C. kr. namestništvo** je imenovalo učiteljsko kandidatnjo namesto c. kr. učitelja deške C. M. šole v Trstu tovariša K. Mahkote, ki posluje na državni nemški deški šoli.

—t— **Nemci teže proti Jadranskemu morju.** Nemški »Volksrat« nasvetuje, da naj se ustanovi v Trstu c. kr. nemška pomorska šola, na kateri naj bi se vzgajali pomorski častniki trgovske mornarice, teoretično v šoli, praktično pa na lastni šolski ladiji. Ta zavod, ki bi bil vojaško organiziran, bi imel tudi internat. Pri vzgoji mornariških gojencev v trgovskem oziru bi delovale: nemška deška trgovska šola z nemško trgovsko akademijo in nemška visoka šola, ki naj se ustanove v Trstu. Na ta način upajo Nemci priti do svojih pravic ob Adriji.

Iz Dalmacije.

—d— **Posvetovanje dalmatinskih strank.** Na povabilo predsednika deželnega zbora dr. Ivčevića je bilo 13. in 14. t. m. zborovanje zaupnikov dalmatinskih in hrvatskih strank. Predsedoval je dr. Ivčević. Na zborovanju se je sklenilo, poslati cesarju udanostno izjavo in izreči bratom in junakom ob Soči in na morju občudovanje in zahvalo, dalje se je zborovanje izreklo proti vsakemu ropu narodne posesti in proti vsakemu razkosanju hrvatskih in slovenskih dežel, katere morejo le pod vladarstvom Habsburžanov narodno, kulturno in gospodarsko napredovati. Zborovanje je tudi sklenilo podpirati z vsemi močmi skupno postopanje dalmatinskih poslancev z drugimi poslanci hrvatskega in slovenskega naroda v državnem zboru v vseh narodnih vprašanjih in delati na to, da bo vladalo v vseh dežele tičočih se vprašanjih soglasje in da se bodo morebitna nasprotja dogovorno poravnala.

panje dalmatinskih poslancev z drugimi poslanci hrvatskega in slovenskega naroda v državnem zboru v vseh narodnih vprašanjih in delati na to, da bo vladalo v vseh dežele tičočih se vprašanjih soglasje in da se bodo morebitna nasprotja dogovorno poravnala.

Razgled.

— **Vseučilišni profesor dr. Rajko Nachtigall** je pozvan za člana komisije, ki naj določi Albancem enoten književni jezik, ki ga Albanci še nimajo dosedaj.

— **50.000 parov čevljev** je razdelila dunajska občina ubožnim šolskim otrokom.

— **Dragotin Hribarjevo tiskarno v Ljubljani** je kupil bivši učitelj v Narapljah na Štajerskem, sedaj lastnik lista »Tedenke slike«, gospod Anton Pesek.

— **Ljudskošolski učitelji na Ogrskem** dobe za tekoče leto po 600 K draginjske doklade.

— **Zvišanje tovornih in osebnih tarifov na železnicah.** Za pokritje obresti v vojnih posojilih so bili od septembra lanskega leta uvedeni različni novi, jako občutni davki, tako na žganje, na tobak, na direktne davke in kolektivine in razne pristojbine in na vžigalice; zvišane so bile jako hudo poštno, brzojavne in telefonske pristojbine. Zdaj je izšla cesarska naredba, s katero se znatno zvišajo vsi železniški tarifi. To zvišanje bo neslo državi na leto več kakor 300 milijonov K. Naravna posledica tega zvišanja za občinsivo bo znatno podraženje vseh potrebščin. To je pač ob sebi umljivo, da bodo pošiljalci to novo breme odvalili na konsumente. Tovorni davek za transport blaga bo zvišan za 15%, poleg tega pa bo plačati še vojne doklade, tako da bo zvišan ta davek za 30%. Davek od voznih listov bo zvišan pri glavnih železnicah od 6 na 10%, osebni tarifi pa se bodo tako zvišali, da bo to zvišanje z davkom od voznih listov znašalo 30%. Vrh tega se uvede davek na prtljago, ki bo znašal 20%. Zadnje zvišanje tarifov se je zgodilo leta 1910. in je neslo na leto 40 milijonov, sedanje zvišanje pa bo vrglo gotovo dosti več kakor 300 milijonov K.

— **Še eno skupno ministrstvo.** Kakor znano, imamo tri skupna (avstro-ogrska) ministrstva: ministrstvo cesarske hiše ter zunanjih zadev, skupno finančno ministrstvo in vojno ministrstvo. Sedaj poročajo budimpeštanski listi, da bodo zadeve cesarske hiše zunanjemu ministrstvu odvzete in da bodo izročene novemu (četrtemu) skupnemu ministru. Za ministra cesarske hiše bo baje imenovan princ Konrad Hohenlohe.

— **Odprava politične oblasti armadnih zapovednikov.** Izšla je cesarska naredba, ki preklicuje naredbe iz leta 1914. in 1915., ki so dale armadnim zapovednikom pravice politične oblasti v okviru uradnega delokroga deželnih političnih načelnikov. Najvišja in edino odločujoča politična oblast v vsaki deželi je torej zopet edinole deželni predsednik, oziroma cesarski namestnik.

— **Vprašanje izločitve Galicije ne bo razrešeno med vojno.** Tako se je izjavil — kakor poroča »Venkov« — ministrski predsednik grof Clam - Martinič napram vsem poslancem, ki so dosedaj z njim konferirali.

— **Slovenski učenjak poklican na Nemško.** Znameniti slavist vseučiliški dr. Matija Murko v Gradcu je bil pozvan, da prevzame stolicu za slovanske jezike na vseučilišču v Lipskem.

— **Cesar Karel je prevzel protektorat** »Avstrijskega mornariškega društva«, svojega brata nadvojvodo Maksa pa je določil za namestnika.

Pristopajte kot člani k „Rdečemu križu“!

K štev. 1874.

Oklic.

Od beguncev s Primorja, ki jih je vojna tako hudo zadela, naselilo se jih je nekaj v mestih in večjih krajih na kmetih, posebno v Trstu in sosednji Kranjski in Koroški pri svojih sorodnikih in prijateljih. Tam so navezani na vojaško preživljanje in na picle zaslužke, težko tedaj žive in trpe veliko pomanjkanje.

Vsled mrzlega letnega časa se je poslabšal izdatno položaj revežev, ker nimajo potrebnih sredstev, da bi si mogli

nakupiti potrebne gorke obleke in čutve. Že zaradi svoje usode vsega obžalovanja vredni begunci občutijo vsled slabega vremena tembolj svojo bridko usodo.

Naša človeška in patriotska dolžnost je, da tukaj po svoji moči pomagamo, stisko svojih sodržavljancev kolikor mogoče olajšamo in jim dejansko pokažemo svoje srčne simpatije in svoje gorke sočutje do njih.

Podpisani se obračajo tedaj v gotovi zavesti na javnost, da njihov oklic ne ostane neuspešen proseč **obleke vsake vrste, perilo, obutve za revne begunce.** Z malimi žrtvami napravi se v tem primeru dobro delo prave ljubezni do bližnjega.

Trst, dne 5. januarja 1917.

Dr. baron Fries-Skene m. p., c. kr. namestnik v Trstu in na Primorskem.

Dr. Faidutti m. p.,

dež. glavar goriški in gradiščanski.

Dvorni svetnik **Lasciac** m. p., predsednik deželne upravne komisije za Istro.

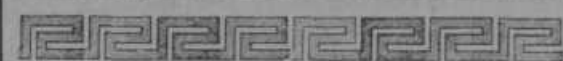
Predstoječa prošnja se toplo priporoča.

Darove sprejema v Ljubljani »Posredovalnica za goriške begunce«, Dunajska cesta 38. I., izven Ljubljane pa »Posredovalnica v Kranju in Novem mestu«, ako bi se teh darov ne pošiljalo rajše v Ljubljano.

V Ljubljani, dne 19. januarja 1917.

Henrik grof Attems m. p.,

c. kr. deželni predsednik na Kranjskem.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet od 30. dec. 1916 **K 143.676-79**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Naročajte in širite naš list!

— **Pridobivajte mu novih naročnikov!** — **Poravnajte staro in obnovite novo naročnino!**

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

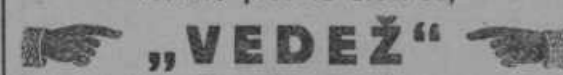
Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Izšel je

v zložbi knjigarne J. Štoka v Trstu, ulica Molino piccolo štev. 19,

»VEDEŽ«

splošni žepni koledar z notezom za leto

1917.

Najraznovrstnejša vsebina!

Cena v lični vezavi 1 K.

Da se prilrajujo razmerno previsoki stroški po povzetju, naj izvolijo p. n. naročniki priložiti (tudi v znakah) poleg cene 1 K še 10 vin. za poštino. Kdor jih naroči 12, dobi enega po vrhu.

Pozor!

Založništvo »Vedež« je odločilo naslednjih 12

krasnih dobitekov:

1. Originalna olnjata slika Marina z okvirjem v vrednosti 60 K. — 2. Olografija (tložitje) v okvirju v vrednosti 25 K. — 3. Pisalna garnitura. — 4. Fina pipa iz morske pene. — 5. Elegantna usnjata listnica. — 6. Krasen album za razglednice. — 7. Kaseta finega pisemskega papirja. — 8. Praktičen žepni nožič. — 9. »Dom in svet« Letnik 27. (1914). — 10. »Slovan« Letnik 9 (1911). — 11. 50 finih umetniških razglednic. — 12. 100 elegantnih vizitk (z imenom po želji). **Dobitki bodo izžrebani dne 31. marca leta 1917 pred zaupniki.**

Izžrebane številke bodo objavljene v glavnih slovenskih listih v Velikonočni številki. V to svrhu je naznanen vsak »Vedež« na prvi strani s tekočo številko. Dobitki se dvignejo proti izkazu »Vedež« z določno izžrebano številko do 1. maja 1917.

Založništvo »VEDEŽ«,

Trst, ulica Molino piccolo 11.

